

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**«ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА ЗАМАНАУИ ТУРИСТІК
ИНДУСТРИЯНЫҢ ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ МЕН
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ»**

**экономика ғылымдарының докторы, профессор
СҰРАҒАНОВА САЙРАН ҚАБДРАХМАНҚЫЗЫН
еске алуға арналған халықаралық ғылыми конференциясының
ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ
23 ақпан 2018ж.**

**СБОРНИК ТРУДОВ
международной научной конференции
«ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ
СОВРЕМЕННОЙ ТУРИСТСКОЙ ИНДУСТРИИ В УСЛОВИЯХ
ЦИФРОВИЗАЦИИ»,
посвященной памяти доктора экономических наук, профессора
СУРАГАНОВОЙ САЙРАН КАБДРАХМАНОВНЫ
23 февраля 2018г.**

**PROCEEDINGS
of the international scientific conference
«THE MAIN TRENDS AND FEATURES OF THE MODERN TOURIST
INDUSTRY DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION»,
dedicated to the memory of
Doctor of Economic Sciences, Professor
SURAGANOVA SAYRAN KABDRAHMANOVNA
23 February 2018**

Астана, Қазақстан
Астана, Казахстан
Astana, Kazakhstan

УДК 379.8(063)
ББК 75.81
Ц 71

Редакционная коллегия:

Декан экономического факультета, д.э.н., профессор Макыш С.Б.,
Заместитель декана, к.э.н., доцент Тажикенова С.К.,
Заведующий кафедрой «Менеджмент» д.э.н., профессор Толысбаев Б.С.
Заведующий кафедрой «Экономика» д.э.н., профессор Майдырова А.Б.,
Заведующий кафедрой «Туризм» к.э.н., доцент Дуйсембаев А.А.,
Доцент кафедры «Туризм», к.э.н., Мусина К.П.,
Старший преподаватель кафедры «Туризм», доктор PhD Агыбетова Р.Е.
Старший преподаватель кафедры «Туризм», магистр туризма Гиззатжанова А.Г.

Цифрландыру жағдайында заманауи туристік индустрияның дамуының негізгі тенденциялары мен ерекшеліктері: Халық ғыл. конф. еңбектер жинағы. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2018.

Основные тенденции и особенности развития современной туристской индустрии в условиях цифровизации: Сб. материалов межд. науч. конф. – Астана: Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2018.

Proceedings of the international scientific conference **The main trends and features of the modern tourist industry development in the context of digitalization.** Astana, L.N.Gumilyov Eurasian National University, 2018.

ISBN 978-9965-31-984-6

Халықаралық ғылыми конференциясының еңбек жинағында цифрландыру жағдайындағы қазіргі заманғы туристік индустрияның негізгі үрдістері мен ерекшеліктеріне қатысты өзекті мәселелер қарастырылған.

В сборнике материалов международной научной конференции рассмотрены актуальные вопросы касательно основных тенденций и особенностей развития современной туристской индустрии в условиях цифровизации

The collection of materials on the international scientific conference considers important issues regarding the main trends and features of the modern tourist industry in the context of digitalization

УДК 379.8(063)
ББК 75.81
Ц 71

ISBN 978-9965-31-984-6

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2018
© Евразийский Национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2018
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2018

Ұлы Адам, Дос, Ұстаз

2016 жылдың 7 қарашасында 68 жасында өмірден экономика ғылымының докторы, профессор Сұрағанова Сайран Қабдрахманқызы өмірден озды.

Сайран Қабдрахманқызы 30 жылдан аса жыл елдің жоғары оқу орындарында педагогикалық қызметпен айналысты. Ы.Алтынсарин атындағы білім академиясының корреспондент –мүшесі, Ресей Федерациясының Халықаралық ғылым және практикалық өндірісті ұйымдастыру академиясының мүшесі.

Сайран Қабдрахманқызы он жыл бойы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің негізін қалаушысы және жетекшісі болды. Университетте жұмыс істеу кезінде ашылған экономика факультетінің барлық мамандықтар бойынша оқу жоспарлары мен мемлекеттік білім беру стандарттарын әзірледі.

С.Қ. Сұрағанова нағыз патриот және ірі қоғамдық қайраткер бола отырып, көптеген маңызды жобаларға қатысты. ҚР Мәжіліс Парламентінің жұмыс тобының мүшесі бола отырып, Сайран Қабдрахманқызы біршама комиссиялар құрамында жұмыс істеді. Белсенді азаматтық тұғырды ала отырып, С.Қ.Сұрағанова «Халықты еңбекпен қамту сұрақтары бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен қосымшаларды енгізу туралы» заңнаманы дайындауға қатысты. ҚР еңбек және әлеуметтік қорғау Министрлігінің, ҚР туризм және спорт Министрлігінің, ҚР білім және ғылым Министрлігінің, ҚР ауыл шаруашылық Министрлігінің жұмыс топтарында белсенді қызмет атқарды, ҚР білім және ғылым Министрлігінің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру құжаттарын нострафикациялау бойынша комиссия мүшесі болды.

Сайран Қабдрахманқызы әкімшілік қызметті оқытушылық қызметпен бірге атқара отырып, ғылыми зерттеулер де жүргізді. Ол Қазақстанның Солтүстік аймақтарына тән, енгізу сипаттағы бірнеше ұсыныстар жасады, 150 -ге тарта ғылыми еңбектері, соның ішінде 17 монография, 10 оқу құралы мен оқулықтары шығарылды.

С.Қ. Сұрағанова «2006 жылдың Үздік оқытушысы», «2011 жылдың Үздік оқытушысы» гранттарының иегері, «Еуразия мақтанышы-2008» конкурсының лауреаты болды. ҚР білім Министрлігінің «ҚР білім берудің Құрметті қызметкері» төс белгісімен, «Астанаға 10 жыл» мемлекеттік марапатымен, сол сияқты ҚР білім және ғылым Министрлігінің бірнеше құрмет грамоталарымен нағратталды.

2005 жылдан бастап «Туризм» кафедрасына жетекшілік етті, ол «Туризм» мамандығының магистратурасын (2009 ж.) және PhD докторантурасын (2010 ж.) ашты.

С.Қ. Сұрағанованың жетекшілігімен 3 ғылым докторы және 20 аса ғылым кандидаттары дайындалды, оның 5-і экономика факультетінің оқытушылары, магистранттары.

Сайран Қабдрахманқызы өмірінің соңғы күніне дейін жоғары жұмысқа білеттілігін сақтады. Жұмысбастылығына қарамай ол әр уақытта өз ұжымына және студенттеріне ықыласты, көмек қолын ұсына білетін адам болатын. Ол ешуақытта өзгерістен қорықпайтын, әр уақытта заман талабына сай жаңалықты қабылдайтын, өз отбасы, туыстары мен достары арасында беделді тұлға бола білді.

Біз Сайран Қабдрахманқызын Ұлы Адам, Дос, Ұстаз ретінде танымыз.

С.Қ. Сұрағанованың жоғары марапаты ретінде- оның еңбектерінің беделі, оны танитын адамдардың махаббатымен және оны жылы лебізбен еске алуы деуге болады.

Великий Человек, Друг, Учитель

7 октября 2016 года на 68-м году жизни ушла из жизни доктор экономических наук, профессор Сураганова Сайран Кабдрахмановна.

Более 30 лет Сайран Кабдрахмановна осуществляла педагогическую деятельность в высших учебных заведениях страны. Являлась членом-корреспондентом Академии образования им. Ы. Алтынсарина, действительным членом Международной академии науки и практики организации производства Российской Федерации.

Сайран Кабдрахмановна была одним из основателей и бессменным руководителем экономического факультета ЕНУ им. Л.Н. Гумилева на протяжении десяти лет. За годы работы в университете осуществляла деятельность по разработке учебных планов и государственных образовательных стандартов по всем специальностям,

открытым на экономическом факультете.

Настоящий патриот и крупный общественный деятель С.К. Сураганова принимала активное участие во многих важных проектах. Будучи членом рабочей группы Мажилиса Парламента РК, Сайран Кабдрахмановна входила в состав ряда комиссий. Занимая активную гражданскую позицию, С.К. Сураганова участвовала в подготовке законопроекта «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам занятости населения». Принимала активное участие в рабочих группах Министерства труда и социальной защиты РК, Министерства туризма и спорта РК, Министерства образования и науки РК, Министерства сельского хозяйства РК, являлась членом комиссии по нострификации документов высшего и послевузовского образования МОН РК.

Совмещая административную работу с преподавательской деятельностью, Сайран Кабдрахмановна занималась научными исследованиями. Ею издан ряд рекомендаций, имеющих внедренческий характер для Северных регионов Казахстана, опубликовано порядка 150 научных трудов, в том числе 17 монографий, 10 учебных пособий и учебников.

С.К. Сураганова являлась обладателем гранта «Лучший преподаватель 2006 года», «Лучший преподаватель 2011 года», лауреатом конкурса «Еуразия мақтанышы - 2008». Она была награждена нагрудным знаком Министерства образования РК «Почетный работник образования РК», государственной наградой «10 жыл Астана», а также отмечена рядом почетных грамот Министерства образования и науки РК.

С 2005 года Сайран Кабдрамановна заведовала кафедрой «Туризм», в 2009 году ею была открыта магистратура, а в 2010 году она открыла PhD докторантуру по специальности «Туризм». Под руководством С.К. Сурагановой подготовлены 3 доктора и более 20 кандидатов экономических наук, среди которых 5 преподавателей экономического факультета, а также магистранты. До последних дней Сайран Кабдрахмановна сохраняла колоссальную работоспособность. Несмотря на свою занятость, она всегда оставалась внимательным и отзывчивым человеком по отношению к своим многочисленным коллегам и ученикам. Она не боялась меняться, идти в ногу со временем и, при этом, оставалась верной себе, своей семье и друзьям.

В лице Сайран Кабдрахмановны мы потеряли великого Человека, Друга, Учителя.

Высшей наградой С.К. Сурагановой навсегда будет непоколебимый авторитет ее трудов, искренняя любовь и светлая память знавших её людей.

Great Person, Friend, Teacher

On October 7, 2016, at the 68th year of her life, Doctor of Economics, Professor Suranova Sairan Kabdrakhmanovna passed away.

For more than 30 years, Sairan Kabdrakhmanovna had taught at higher educational institutions of the country. She was a corresponding member of the Academy of Education named after S. Altynsarin, an active member of the International Academy of Science and Practice for Production Organization of the Russian Federation.

Sairan Kabdrakhmanovna was one of the founders and the permanent head of the Economics Faculty of the L.N. Gumilyov Eurasian National University for ten years. Over the years of work at the university, she was engaged in the development of curricula and state educational standards in all specialties, opened at the Faculty of Economics.

A true patriot and a prominent public person S.K. Suraganova took an active part in many important projects.

Being a member of the working group of the Majilis at the Parliament of the RK, Sairan Kabdrakhmanovna participated in the work of a number of commissions. Taking an active civil position, S.K. Suraganova participated in the preparation of the draft law "On Amendments and Additions to Certain Legislative Acts of the Republic of Kazakhstan on Employment Issues". She took an active part in the working groups of the Ministry of Labor and Social Protection of the Republic of Kazakhstan, Ministry of Tourism and Sports of the RK, Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan, Ministry of Agriculture of the Republic of Kazakhstan, was a member of the commission for the nostrification of documents of higher and postgraduate education of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

Combining administrative work with teaching, Sairan Kabdrakhmanovna was involved in scientific research. She issued a number of recommendations that have an innovative character for the Northern regions of Kazakhstan, published about 150 scientific works, including 17 monographs, 10 manuals and textbooks.

Suraganova S.K. was the holder of "The Best Teacher of 2006" grant, "The Best Teacher of the Year 2011", laureate of the "Pride of Eurasia 2008". She was awarded a breastplate of the Ministry of Education of the Republic of Kazakhstan "Honorary Worker of Education of the Republic of Kazakhstan", the state award "10-th anniversary of Astana", and also was awarded with a number of honorary letters of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

Since 2005, Sairan Kabdrakhmanovna headed the department "Tourism", in 2009 she opened a master's degree, and in 2010 she opened PhD doctorate in the specialty "Tourism".

Under the leadership of Suraganova S.K., 3 doctors and more than 20 candidates of economic sciences were trained, including 5 teachers of the Economics Faculty, as well as graduates.

Until the last days Sairan Kabdrakhmanovna retained tremendous performance. Despite her busy schedule, she always remained attentive and sympathetic person in relation to her many colleagues and students. She was not afraid to change, to keep up with the times and, at the same time, remained true to herself, her family and friends.

With Sairan Kabdrakhmanovna we have lost a great Person, Friend, Teacher.

The highest award for Suraganova will forever remain in unshakable authority of her works, a sincere love and fond memories of people who knew her.

Ең алдымен, бизнесті көркейту үшін қазіргі таңдағы кең қолданылатын тәсіл ол – жарнама. Жарнама арқылы туризмнің бұл түрін ауылдар мен аудандарға, қалаларға, сонымен қатар алыс жақын шет елдерге таныта аламыз. Ауылдың көркем табиғатын, клиентке қызмет көрсету сапасын, ем-дом қабылдау түрлерін, ұлттық спорт пен ұлттық ойындарды, мәдениетіміз бен әдебиетіміздің үлгілерін керемет үйлесімділікпен әр түрлі форматтағы видеороликтер көмегімен әлеуметтік желілер мен танымал сайттарға жүктеп тарата аламыз.

Одан кейінгі мәселе ауыл маңына қажетті инфрақұрылымдар салу. Қазіргі кездегі ауыл туризмінің дамуына негізгі кедергілердің бірі болып отырғаны да осы. Ауыл мен қала арасын қосатын сапалы магистральдар жеткіліксіз. Туризммен айналысуға бейім ауылдардың көбі қалалы жерден алыс болады. Сондықтан олардың арасындағы қарым-қатынастың қамтамасыз етілуі аса маңызды.

Осыменен біз туризмнің бүгінгі таңдағы маңызды экономикалық сала екендігін көрсетіп бердік. Оның дамуы мемлекетке де, қарапайым халыққа да және туристердің өзіне де пайдалы. Себебі мемлекет туристердің есебінен елімізге қосымша валюта қосылады, ақша айналымы ұлғайып, инфляцияның азаюына септігін тигізеді. Қарапайым халық болса жұмыспен қамтылып, еңбекке белсенді араласады және әлеуметтік жағдайы жақсарады. Туристер үшін демалыс уақытын тиімді пайдалануына, көкжиегін арттыруына, жаңа достар, жаңа білім алуға және күнделікті күйбең тіршіліктен бір сәтке арылып, рахаттанып демалуына, жаңа күшпен өмірін қайта бастауға мүмкіндік береді. Ал ауыл туризмі жоғарыдағы қажеттіліктердің баршасын қанағаттандыра алады. Сондықтан ауыл туризмі еліміздің туризм саласының дамуында елеулі рөл атқарады және өзінің әмбебаптылығымен ерекшеленеді.

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІС НЕГІЗІНДЕ ТУРИСТІК КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ ЖҰМЫС ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ

Кулакев А.У.

Еуразия Ұлттық Университеті, Астана

E-mail: aliken.dauren@gmail.com

Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, ұлттық экономиканың тұрақты даму факторы ретінде туризм саласының тиімді қызмет етуі қарастырылады. Қазіргі таңда Қазақстанда экономиканың табысты саласы ретінде, туризмге көбірек көңіл бөлінуде. Мемлекет тарапынан осы саланы дамыту үшін қажетті деген барлық іс-шаралар жүргізілуде. Соңғы уақытта туризм әлеуметтік құбылыс мәніне ие болды. Ол элиталық өнім категориясынан тұтынушылар үшін қолжетімді өнім категориясына ауысты. Оның жоғары қарқынмен дамуы, жоғары көлемді валюталық түсімдері белсенді түрде экономиканың әр түрлі секторларына жағымды әсерін тигізеді. Бұл өз кезегінде туристік саланы қарқынды дамыту қажеттілігін куәландырады. Елбасының болашақтың іргесін бірге қалауға бағытталған халыққа Жолдауы туризм саласында қызмет жасап жатқан бизнес қауымдастық үшін де мәні өте зор болды. Себебі, Елбасымыз ағымдағы дамудың маңызды мәселелерінің бірі – Қазақстан экономикасына, соның ішінде туризм саласына тікелей шетел инвестицияларының ағынын әртараптандыру екенін баса айтты. Елбасы өз сөзінде: «Оларды перспективалы салаларға, мысалы, туризм саласына бағыттау қажет. Дамыған елдерде туристік кластердің үлесіне ЖІӨ-нің 10 пайызына дейіні тиесілі. Бізде 1 пайызға да жетпейді. Тұтастай ел бойынша туризм өсімінің нүктелерін зерттеу қажет, олар аз емес»-деген сөзі біз үшін үлкен үміт ұялатқанын жасыру мүмкін емес.[1]

Қазақстанның туризм нарығы болашағы инновациямен тығыз байланыста болуы қажет. Туристік кәсіпорындар тек инновациялық іс-әрекеттерімен дамиды және халықаралық нарыққа шыға алады, сонымен қатар өз тауарлары мен қызметтерінің бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етеді. Туристік кәсіпкерлікте өзекті мәселелердің бірі болып туристік

кәсіпорынның тұрақты дамуы болып табылады. Сыртқы ортаның қарқынды өзгеруіне байланысты кәсіпорынның ішкі ортасы да әрдайым өзгерістер енгізуді қажет етеді. Мұндай өзгерістердің негізі ретінде инновацияны айтуға болады. Инновациялық процесстер өндірістік жүйенің барлығына әсер ете отырып, кәсіпорынның даму тиімділігін анықтайды. Инновациялық даму кәсіпорынның экономикалық потенциалын жоғарылатуға және алға қойған мақсаттарына жүйенің стратегиялық өзгерістері арқылы жетуге әсер етеді. Бүгінгі таңда, бәсекелестік заманында, туризм саласының табысты инноваторларының тәжірибесі дәлелдегендей жаңашылдықты жасау және енгізу жай ғана керек емес, міндетті іс. Болашақта бұл нарықта табысты болудың шарты ретінде мойындалу керек. Бұған мысал ретінде күннен күнге өсіп бара жатқан туристік кәсіпорындар арасындағы бәсекелестікті айтуға болады.

Экономикадағы инновациялық жүйе мен инновациялық қызметтің ерекшеліктері бойынша ғылыми көзқарастарды теориялық және әдіснамалық тұрғыда көптеген ғалымдар өз еңбектерінде қарастырып өткен. Й.Шумпетер, П.Друкер, Б.Твисс, Б.Санто, Ш.Тануцо, М.Портер, К.Фримен, В.В.Иванов, Ю.П.Доценко, сынды ғалымдарды жатқызуға болады. Қазақстандағы инновациялық өзгерістер, ұлттық экономиканың инновациялық бағыттылығын қалыптастыру, еліміздің индустриялық-инновациялық саясатын барынша ұтымды жүзеге асыру, инновациялық орта мен оның белсенділігін арттыру, экономиканың жан-жақты дамуы туралы мәселелерін елімізге белгілі ғалым-экономистер өз зерттеулерінде қарастырып, олардың қолданыс табуына қомақты үлестерін қосты.

Туризм әлемдік экономиканың қарқынды дамып жатқан секторы және валюталық түсімдердің тиімді көзі болып табылады. Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың болашақтың іргесін бірге қалауға бағытталған халыққа Жолдауы туризм саласында қызмет жасап жатқан бизнес қауымдастық үшін де мәні өте зор болды. Себебі, Елбасымыз ағымдағы дамудың маңызды мәселелерінің бірі – Қазақстан экономикасына, соның ішінде туризм саласына тікелей шетел инвестицияларының ағынын әртараптандыру екенін баса айтты. Елбасы өз сөзінде: «Оларды перспективалы салаларға, мысалы, туризм саласына бағыттау қажет. Дамыған елдерде туристік кластердің үлесіне ЖІӨ-нің 10 пайызына дейіні тиесілі, бізде 1 пайызға да жетпейді. Тұтастай ел бойынша туризм өсімінің нүктелерін зерттеу қажет, олар аз емес»-деген сөзі біз үшін үлкен үміт ұялатқанын жасыру мүмкін емес.

Қорыта келе, туристік кәсіпорындардың жұмыс тиімділігін арттыру үшін, туристік кәсіпорындар өз қызметтеріне инновациялар енгізе білуі керек. Жоғарыда айтып кеткендей, туризмдегі инновацияларға жаңа турбағыттар құру, жаңа қызметтер ұсыну болып табылады. Нарыққа жаңа өнім ұсына отырып туристік фирмалардың өз бәскеге қабілеттіліктерін арттырып, табысын жоғарылатуға үлкен мүмкіндіктер бар.

Әдебиеттер :

1. Құдайбергенов А. Қазақстан Республикасының Президенті-Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы Әлеуметтік-Экономикалық Жаңғырту Қазақстан дамуының басты бағыты / Адилет Құдайбергенов // Егемен Қазақстан. – 2012. – 30 қаңт. – 3. б.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА АЙМАҚТЫҚ ТУРИЗМНІҢ ДАМУ БОЛАШАҒЫ

Жұма Т.І.

Ғылыми жетекші: Шарапаева Б.Ж.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ.,

Қазақстан Республикасы

E-mail: inkar_zhuma@mail.ru

Қазіргі таңда әлемдік экономикада туристік сала – аса жанды және перспективалы салалардың бірі, кейбір елдерде туризм мемлекет кірісінің бірден-бір көзі болып табылады.